

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ Ι. Ν. ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΣ

«ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ...»

Πρόλογος

Στὴν ἀρχὴ τῆς θείας Λειτουργίας καὶ κάθε ἀκολουθίας σπεύδει ὁ λειτουργὸς νὰ παρακαλέσει τὸν Κύριο γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο πού ἐπιτρέπει τὴν Σύναξη καὶ γιὰ ἐκείνους πού συμμετέχουν σὲ ἐκείνη τὴν λειτουργικὴ στιγμή ὄχι ὡς τμῆμα ἑνὸς Σωματείου (ἔστω Ἱεροῦ) ἀλλὰ ὡς μέλη τοῦ Σώματός Του. Ταυτόχρονα τὸν ἱκετεύει καὶ γιὰ τὴν ἐκπλήρωση ζωτικῶν θεμάτων καὶ τὴν λύση σημαντικῶν προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου (γιὰ τὴν εἰρήνη, τὴν ἐνότητα, τὴν πόλη, τὸ περιβάλλον, τὴν ἐλευθερία καὶ ἄλλα). Γιὰ νὰ γίνῃ δὲ ἰσχυρὴ ἡ δέσπη καὶ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐπιτυχία τῆς, γίνεται ἡ ἐπικλήσις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου «μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων»¹.

Ἄνησχεῖ ὁ ἄνθρωπος ὅτι δὲν θὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ παράκλησίς του καὶ ἐπιστρατεύει τὶς μεσιτεῖες τῆς Παναγίας καὶ τὴν πρεσβεία τῶν Ἁγίων. Ποιοὶ εἶναι οἱ Ἅγιοι ὁμῶς; Ἕνα ἐρώτημα πού βρῖσκει τὴν ἀπάντησις στὴ βιοτιὴ συνανθρώπων μας πού ἴσως ἀπέχουν χρονικὰ ἢ τοπικὰ, ἀλλὰ γίνονται συμπολίτες μας στὴ ζωὴ μας καὶ συνοδίτες μας στὴν πορεία μας. Ἡ βιογραφία τους γίνεται πλέον συναξάρι, τὰ ἔργα τους παραδείγματα, τὰ λόγια τους διδαχές. Ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει τὸ αἶμα τῶν μαρτύρων καὶ τὸ μεταβάλλει σὲ αἰωνιότητα, παίρνει τὸ δάκρυ τῶν ἐνάρετων καὶ τὸ μεταποιεῖ σὲ ἀγιότητα. Μποροῦμε καὶ πρῆτει νὰ παρακολουθήσουμε στὴ συνέχεια τὴν πορεία τους καὶ ὅπου ἀκουμπᾶ ἡ ζωὴ μας νὰ τοὺς ἀκούσουμε, ὅπου ἐφάπτεται ὁ ἀγῶνας μας νὰ τοὺς ἀκολουθήσουμε, ὅπου συναντιέται ἡ πτώσις μας ἄς τοὺς μιμηθοῦμε.

¹ Δέσπη στὰ «εἰρηνικὰ» κάθε Ἀκολουθίας.

Συνάντηση με τήν αγιότητα

Ἡ ἀπόπειρα νά ψαύσουμε ὁμολογίες καί μαρτύρια, ἀγῶνες καί συνανθρώπων μας εἶναι ἐπιβεβλημένη καί εὐλογημένη. Ἡ περιστασιακή καί περιπτωσιακή ἀναφορά καί ἐξέταση συναξαριῶν Ἀγίων μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἐπικίνδυνη, ἴσως ἀδικήσει κάποιους Ἀγίους καί ὑπερτονίσει ἄλλους. Μπορεῖ ὅμως νά ἀποβεῖ καί χρήσιμη, γιατί κάπου ἐκεῖ μπορεῖ ὁ καθένας μας νά βρεῖ τό ὅμοιό του, παρά τίς πτώσεις καί τίς ἀνησυχίες, τίς ἀντιξοότητες καί τίς ἀποτυχίες. Ταυτόχρονα δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἐνδελέχεια στίς περιπτώσεις αὐτές βελτιώνει τήν γνώση, ἐξυπηρετεῖ τήν πίστη, ἐνδυναμώνει τήν προσπάθεια, ἀτομικά καί συλλογικά, ὡς ἄτομα καί ὡς Ἐκκλησία.

Τό πέρασμα ἀπό τήν ἄγνοια στήν γνώση, ἀπό τήν λήθη στήν τιμή, ἀπό τό χθές στήν μίμνησι εἶναι ὁπωσδήποτε ὠφέλεια τῆς ψυχῆς, διέξοδος στούς πειρασμούς, λύσι στίς δοκιμασίες. Τοιουτοτρόπως θά ἔρθῃ ἡ δικαίωση τοῦ ἀγῶνα, ἡ δωρεά τῆς μεσιτείας, τό θάρρος στά ἀδιέξοδα. Ἡ αγιότητα δέν εἶναι στατική, κάτι πού συνέβη στό παρελθόν, κατακτιήθηκε ἀπό κάποιους τότε καί στέρεψε ἡ πηγῆ. Δέν εἶναι προνόμιο λίγων καί δικαίωμα κάποιων. Εἶναι ὑπόθεση καί στόχος ὅποιου βαπτίσθηκε χριστιανός, πολιτογραφήθηκε ὡς «νεολεκτος Χριστοῦ»², πού πορεύεται στούς δρόμους τῆς Ἐκκλησίας καί πού ἀγωνίζεται στό στάδιο τῶν ἀρετῶν³. Διά τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος καί τήν ὀνοματοδοσία δέν συντηρεῖται ἀπλά καί μόνο ἡ συλλογική μνήμη ὅτι ὑπῆρξαν κάποιοι, κάπου, κάποτε ἐνάρετοι χριστιανοί. Χαρίζονται τά ὀνόματα καί οἱ βίοι τῶν Ἀγίων ὄχι γιά νά γίνουν θέμα ρομαντικῶν ἀφηγήσεων, ἀλλά νά ἀποβοῦν προσκλητήριο τιμῆς διά τῆς μίμνησις⁴.

Τά ὅσα ἔπραξαν καί κατάφεραν οἱ Ἅγιοί μας δέν εἶναι δεῖγμα ἱεροῦ ἀκτιβισμού ἢ ἐπιπόλαιου ἠρωισμού. Ἦταν καί παραμένουν ἐπιλογή στάσις ζωῆς καί ἀντίσταση σθεναρή σέ ὅ,τι προσέβαλε τά πιστεύματά τους, ἀπειλοῦσε τήν ὑπαρξή τους καί ἐμπόδιζε τήν σωτηρία τους. Τό τελευταῖο τό κατάφεραν ὅλοι τους εἶτε μέ τό μαρτύριο τοῦ αἵματος, εἶτε μέ αὐτό τῆς συνειδήσις.

Ἡ ἀναζήτηση Ἀγίων, ἡ ἐντρύφηση στά τῆς βιοτῆς τους καί τελικά ἡ μίμνησί τους στόν βαθμό πού θά χρειασθεῖ δέν εἶναι μιά ἀφηρημένη ὑποχρέωση πού κινεῖται στή ζωῆ μας μέ τήν μέθοδο τῶν πιθανοτήτων, ἀλλά μιά κατάστασι πού

² Ἀ' ἀφορκισμός στήν Κατήχησι πρὸ τοῦ Ἀγίου Βαπτίσματος.

³ βλ. στιχηρό ἰδιόμελο αἰνῶν Ὁρθρου Κυριακῆς Τυρινῆς.

⁴ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, *P.G.* 50, σσ. 661-663.

μπορεί να βρεθεί στο διάβα μας. Είναι τότε πού θα προ(σ)κληθούμε να απαντήσουμε βάσει των ικανοτήτων μας ως άνθρωποι και των δυνατοτήτων μας ως χριστιανοί. Όπως συνέβησαν στο παρελθόν, μπορεί να υπάρξουν και στο παρόν. Είναι τότε πού ακουμπά τα κράσπεδα της δικής μας κοινωνίας και χτυπά την πόρτα της προσωπικής μας συνείδησης ή απαίτηση όμολογίας, ή ανάγκη μαρτυρίου, ή επιλογή του αγώνα. Με τό σκεπτικό αυτό σίγουρα θά βρεθεί σθένος για απάντηση, δύναμη στις αμφισβητήσεις, απόφαση να έκφρασθούμε. Τά όσα βίωσαν οί Άγιοι καλούμαστε όχι μόνο να διαβάσουμε ή να τά ακούσουμε μέσα σε εύσεβιστικά κηρύγματα, αλλά να τά εντάξουμε στη σκέψη μας, στη ζωή μας, στο είναι μας.

Κάθε τόπος ή χρόνος του χριστιανικού κόσμου και κάθε έθνική ή κοινωνική τάξη έχει να καυχηθεί για την συμμετοχή τους στο άγιολόγιο της Έκκλησίας μας. Τοιουτοτρόπως αποδεικνύεται ότι ή αγιότητα δέν περιορίζεται σε σύνορα κρατών και έθνών, αφού και ή Έκκλησία δέν νοείται με έθνοφυλετικά χαρακτηριστικά. Ένώπιόν της δέν υπάρχει όντως άρσεν ή θήλυ, ούτε και Έλλην ή Ιουδαίος κατά τον Απόστολο Παύλο⁵.

Φεμινισμός της αγιότητας

Είναι γνωστό ότι «ό φεμινισμός είναι μία συλλογή θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ήθικων φιλοσοφιών σε μεγάλο βαθμό παρακινούμενη από ή αναφερόμενη σε έμπειρίες γυναικών, ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση»⁶. Η χειραφέτηση λοιπόν της γυναίκας ήταν και είναι σίγουρα απαραίτητη. Ο ύποβιβασμός της σε αντικείμενο, χωρίς δικαίωμα στην άποψη και έλευθερία στην επιλογή, δέν άργησε να φέρει την όργη και εκείνη να γεννήσει την επανάσταση. Κερδήθηκε ή ισότητα.

Θά σταθεί ή σκέψη μας και ή γραφίδα μας, στη συνέχεια, στη συμμετοχή των γυναικών στο άγιολογικό στερέωμα. Όσιες και μάρτυρες, προφητίδες και αγωνίστριες, νέες και μεγαλύτερες, είναι εκείνες πού την βιοπάλη τους δέν την είδαν υπό τό πρίσμα των πρόσκαιρων, αλλά με την δυναμική της αιωνιότητας. Ο «φεμινισμός της αγιότητας» είναι σημαντικό κεφάλαιο στις άγιολογικές δέλτους της Έκκλησίας μας πού φιλοξενεί άπειρες σελίδες, άμέτρητα παραδείγματα, άτελείωτες διηγήσεις, μυριάδες θαύματα.

⁵ Γαλ. 3, 28.

⁶ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, λ. «φεμινισμός».

Δέν θά τό ἐπιχειρήσουμε γιατί θέλουμε νά λησιμονήσουμε τόν μόχθο τῶν Ἱεραρχῶν, νά διαγράψουμε τόν ἀγώνα τῶν Ἱερομαρτύρων, νά ἀδικήσουμε τόν πόνο τῶν μεγαλομαρτύρων, νά ἀγνοήσουμε τόν κόπο τῶν Ὁσίων, νά παραθεωρήσουμε τόν ὄδυρμό τῶν Νεομαρτύρων. Κάπου ἐκεῖ βρίσκεται καί μιὰ γυναίκα πού ὑπέστη πολλά μαρτύρια ὅσο ζοῦσε καί ἀπολαμβάνει τήν δικαίωση ἐνώπιον Θεοῦ.

Ἄνδρεία γυναῖκα

Στό παλαιοδιαθητικό ἐρώτημα «ποιός μπορεῖ νά βρεῖ ἀνδρεία γυναῖκα;»⁷ ἡ ἀπάντηση βρίσκεται σέ ἀναρίθμητες γυναῖκες, καί μιὰ ἀπό τίς μυριάδες εἶναι ἡ Ἁγία Θωμαῖδα, πού τιμᾶται τήν 3η Ἰανουαρίου, ἄν καί μαρτύρησε τήν 1η Ἰανουαρίου καί μετετέθη ἡ μνήμη τῆς λόγω τῆς ἐορτῆς τῆς τοῦ Κυρίου περιτομῆς καί τοῦ Μεγάλου Βασιλείου⁸. Ἡ ζωή της ξεκίνησε στό νησί τῆς Λέσβου καί ἀπλώθηκε σέ χρόνια τοῦ 10ου αἰῶνα. Προερχόμενη ἀπό εὐπορη χριστιανική οἰκογένεια, ἀναγκάσθηκε νά συνάψει γάμο μέ πρόσωπο πού δέν ἦταν ὅπως φαινόταν ἀρχικά. Δέν ἄργησε νά δεῖξει τόν βίαιο χαρακτήρα του καί τίς βάναισες συμπεριφορές του. Ὁ θάνατος γιά τήν ἀναφερόμενη Ἁγία ἦρθε ὡς λύτρωση στή γῆ γιά ὅσα δέχθηκε καί ὡς δικαίωση στόν οὐρανό γιά ὅσα ὑπέμεινε. Ἐπάξια χαίρετιζέται ὅτι ἦταν ὑπομονῆς στήλη θεία, ἡ διδάξασα τήν καρτερία, καί ὅτι ἐγκαρτεροῦσε σίς θλίψεις στούς μώλωπες μί ἀντιδρουσα⁹.

Ἡ ὑπομονή θά λέγαμε ἦταν στό γονίδιο τῆς οἰκογένειας τῆς Ἁγίας. Οἱ ἄτεκνοι γιά χρόνια γονεῖς δέν ἀπογοπεύτηκαν, εἶχαν ἀφήσει τήν ἐλπίδα στόν Κύριο καί Ἐκεῖνος τούς ἀντάμειψε. Τό θαῦμα τῆς τεκνοποιίας ἔγινε, μιὰ πανέμορφη κόρη, ἡ Θωμαῖδα. Ὁ ἔγγαμος βίος ὅμως πού τῆς ἐπέβαλαν δέν ἦταν ἀνθόσπαρτος. Ὅχι ἀπλά γιατί δέν τόν ἤθελε ἡ Ἁγία, ἀλλά γιατί ὁ σύζυγός της τήν βασάνιζε διαρκῶς. Ἐκείνη προτίμησε νά γίνεῖ συνοδοιπόρος τοῦ σταυρωμένου Χριστοῦ, παρά πρωταγωνίστρια μάταιων διαμαρτυριῶν. Ἦξερε κατὰ βάθος ὅτι ἡ βία δέν πολεμεῖται μέ βία, ἀλλά μέ ἀγώνα καί ἐλπίδα ὅτι τό αὔριο θά εἶναι καλύτερο ἀπό τό σήμερα.

Ὁφείλουμε νά παρατηρήσουμε, χωρίς πρόθεση ἠτοπιάθειας, ὅτι οἱ ἡμέρες μας ἔχουν προκλήσεις καί εὐνοοῦν παραιτήσεις. Γιά τούς περισσότερους –ἀκόμα καί χριστιανούς– ἡ συνθηκολόγησι εἶναι καλύτερη ἀπό τήν ὁμολογία,

⁷ Παροιμ. 31, 10.

⁸ (†) Ἰωάννης Φουντούλης: *Θ.Η.Ε.*, τ. 6 (σ. 573) .

⁹ Χαίρετισμοί πρὸς τιμὴν τῆς Ἁγίας, γράμμα «Ε».

ή σιωπή προτιμότερη από τήν διεκδίκηση, ή υποχώρηση ευκολότερη από τήν αντίσταση. Η Άγία Θωμαΐς όμως επέλεξε δρόμο δύσβατο για πολλούς και αίματηρό για ελάχιστους, αν και είχε όλες τις προϋποθέσεις να πορευτεί σέ οδό κοσμικών επιτυχιών. Κατά κοινή όμολογία είχε πλοῦτο χαρισμάτων.

Μέ τόν δικό της τρόπο εφάρμοσε έναν ιδιότυπο φεμινισμό, μιά επίπονη ισότητα τών δύο φύλων. Φεμινισμό όχι τών αντεγκλίσεων, τών ακροτήτων, τών απαιτίσεων· αλλά τού μαρτυρίου, τής όμολογίας, τής θυσίας. Έκείνη ένθαρρύνει άμέτρητες γυναΐκες πού τήν μιμούνται στήν μαρτυρική συζυγική βιωπή και πού άρνούνται νά παραδώσουν τήν προσωπικότητά τους βορά στήν βαρβαρότητα τών συζύγων τους. Έκεί πού λείπει ό σεβασμός, γεννούνται καταστάσεις σάν αὐτή πού δοκίμασε ή Άγία Θωμαΐδα. Έτσι και κατέστη στήν εκκλησιαστική συνείδηση ως προστάτιδα τού συζυγικού βίου.

Ό Χριστός σταυρώθηκε μιά φορά στόν Γολγοθά, αλλά συσταυρώνεται μέ κάθε παιδί Του πού αΐρει τόν σταυρό τής ένδοικογενειακής ή άλλης βίας, πού βιώνει τήν άπαξίωση ως άνθρωπος, και ιδιαίτερα μάλιστα όταν εΐναι γυναΐκα νεαρή. Εΐναι οί περιπτώσεις αὐτές πού μετατρέπεται τό βουβό κλάμα σέ καρτερία και ή θλίψη σέ φιλανθρωπία.

Η ΐδια ζωή συνεχίζεται και σέ άμέτρητες άλλες γυναΐκες πού θελημένα ή άθελά τους μιμούνται τήν Άγία Θωμαΐδα. Έκείνες πού, ένω εΐναι εΐκόνες Θεοῦ, γίνονται από τούς συντρόφους τους πρόσωπα εκτόνωσης και μηδενισμού τής προσωπικότητας. Εΐναι εκείνες πού άσκοῦνται σέ μιά γεμάτη πόνο και ύπομονή συζυγία, για χάρις τής φήμης ή τής ένότητας τής οικογένειας.

Άποϊεροποιήθηκε ή σύζυγος σάν πρόσωπο από κάποιους, χάθηκε ό σεβασμός σ' εκείνες ως μητέρες γι' αὐτό και από σύντροφος τής ζωής τους, μετατρέπονται σέ δήμιους και βασανιστές ψυχών και σωμάτων. Από συντρόφους πού έπρεπε νά τις εΐχαν, γίνονται ύποπόδια. Δέν καταλαβαΐνουν ότι εΐναι άπλά συνάνθρωποι, αλλά και σύντροφοι ζωής. Τά γαμήλια στέφανα σέ άρκετές περιπτώσεις γίνονται ακάνθινα στεφάνια και ή χαρά δίνει τήν θέση στήν άπογοήτευση.

Η Άγία Θωμαΐδα είχε πολλές πληγές και στό σώμα και στήν ψυχή. Τίς πρώτες τίς γιάτρευε μέ άπλους τρόπους, τίς δεύτερες μέ προσευχή, μέ φιλανθρωπία, άκόμα και μέ θαύματα. Αὐτά ήταν τά φάρμακά της. Πολυώδυνη ή πορεία της, ταυτόχρονα όμως και μεστή διδαγμάτων, τώρα πού πολλαπλασιάζονται οί προκλήσεις και αυξάνονται τά προβλήματα. Πολλά κλειστά παράθυρα και πόρτες κρύβουν πόνο και μέσα σέ χαμόγελα και άνεμελιά θάβεται πίκρα. Σ' όλες τίς περιπτώσεις ύπάρχουν σύγχρονες «Θωμαΐδες», πού συμπάσχει μαζί τους ή Άγία Θωμαΐς.

Διαπλέουν πάμπολλες οικογένειες με μικρά ή μεγάλα προβλήματα και σήμερα τόν ωκεανό της βιοπάλης τους με τσακισμένα τά κατάρτια της ύπαρξης τους στό σήμερα και σκισμένα τά πανιά τών ελπίδων μας για αύριο. Οί άνεμοι της έπικαιρότητας είναι πολλοί και οί θύελλες τών πειρασιμών έγιναν ισχυροί. Η πλευσί τους μπορεί νά δοκιμάζεται αλλά δέν πρέπει και δέν μπορεί νά καταποντίζεται. Άν ή Έκκλησία μας φέρνει σπίν μνήμη μας συναξάρια σάν της Άγίας Θωμαΐδας, τό πράττει για νά δώσει θάρρος σέ όσες δοκιμάζονται, ώστε αυτό τό ταξίδι νά έχει αίσιο τέλος στό λιμάνι της ένδοικογενειακής γαλήνης. Είναι δύσκολο ταξίδι, όχι άκατόρθωτο. Είναι τόλμημα, όχι ούτοπία. Είναι άπόφαση, όχι επίφαση.

Ό άνθρωπος εκμεταλλεύεται ό,τι χάρισμα διαθέτει, άλλα τά κυνηγá για νά ζήσει άνετα και για νά εργαστεί καλά. Κάποια στιγμή όμως διαπιστώνει ότι έχει εγκλωβιστεί σπίν άγωνία νά πετύχει ή νά άποκτήσει όλο και περισσότερα. Σπουδάξει και μορφώνεται μόνο για τά πτυχία, βιάζει τόν χρόνο για νά φαίνεται πάντα μικρότερος, συμμαχεί με ό,τι τόν έξυπηρετεί άσχετα άν ταυτόχρονα τόν φθείρει, επιδιώκει τόν πλούτο άκόμα και με παρανομίες και παρατυπίες. Προκειμένου νά καλύψουμε τίς έσωτερικές ανασφάλειές μας, τούς στείρους ανταγωνισμούς μας, τά ύπαρξιακά κενά μας, τίν άρρωστημένη έγωπάθειά μας, καταφεύγουμε σέ τρόπους και επιλέγουμε μεθόδους πού μäs συστήνουν ως άνώριμους, επιπόλαιους, άναξιόπιστους. Ό συμβιβασμός σέ κάποιους φαίνεται άναγκαίος, άπαραίτητος, σωτήριος· ανεξάρτητα άν σπίν συνέχεια βαθαίνει τό ρήγμα, μεγαλώνει τό σχίσμα, συνεχίζεται τό κακό. Δέν ξέρουμε νά διακρίνουμε τί διαθέτουμε και πώς τό χρησιμοποιούμε, γι' αυτό και εκτιθέμεθα ένώπιον του περιγυρού μας και της ιστορίας. Πρίν διαπιστώσουμε ότι ζούσαμε σέ έναν γυάλινο και εύθραυστο, ίσως και παραμυθένιο, κόσμο, ως καλλιεργίσουμε τίν αυτογνωσία και ως όπλισθομε με ρεαλισμό. Τότε ή πραγματικότητα δέ θά μäs λυπήσει, ούτε και θά μäs κρημνίσει. Πρέπει νά ζομε με ρεαλισμό, νά διαθέτουμε τίν αυτογνωσία, νά έχουμε τίν εφικτή στοχοθεσία και νά καλλιεργομε τίν λογική σκοποθεσία. Προέχει ή διάκριση παρά ή επίδειξη, ή αλήθεια άπό τό ψέμα, ή ουσία αντί για φαντασία.

Έργαστήριο αγιότητας ή εργοστάσιο άγιοποιήσεων;

Ό προορισμός μας, ως ανθρώπων και χριστιανών, είναι νά γίνουμε Άγιοι· όπως προεγράφη, άποτελεί έντολή του Χριστού¹⁰, είναι έπιταγή τών καιρών

¹⁰ Βλ. Α΄ Πέτρ. 1, 16.

μας. Μέ αγώνα πάντα και μέ δυσκολίες, μέσα από περιπέτειες και προκλήσεις, πρέπει να καταφέρουμε, ώστε να αρνηθούμε τήν υποβάθμιση και να καταφύγουμε στην ἄρνηση σέ κάθε τί πού μᾶς μειώνει, μᾶς φθείρει, μᾶς ταλαιπωρεῖ ψυχικά και σωματικά. Πρότυπα ἔχουμε τούς Ἁγίους μας. Σέ ἐμᾶς ἀνήκει ἡ ἀπόφαση γιά νά ἀγωνισθοῦμε, σέ ἐμᾶς ἀνήκει και ἡ ἐλπίδα ὅτι θά πετύχουμε. Ἡττοπάθεια δέν χωρᾶ στόν αγώνα οὔτε και ὑπερβολές, γιατί μᾶλλον θά τόν ἀμαυρώσουν.

Ἡ Ἐκκλησία κατά καιρούς –και ἀπό τά πρῶτα χριστιανικά χρόνια– ἀνακηρύσσει Ἁγίους ἀπό τούς Μάρτυρες τῶν κατακομβῶν και τοῦ Κολοσσαίου μέχρι ἐκείνων ὄχι ἀπλά τοῦ αἰῶνα μας, ἀλλά τῶν ἡμερῶν μας. Ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐργαστήριο ἀγιότητας, στίς ἡμέρες μας βλέπουμε νά γίνεται ἢ νά φαίνεται ὡς ἐργοστάσιο ἀγιοποιήσεων.

Ἀπαραίτητη διευκρίνιση: ἡ ἀποδοχή τῆς ἀναγνώρισης Ἁγίων ἀπό τά θεσμικά ἐκκλησιαστικά ὄργανα εἶναι ἀδιαπραγμάτευτη και ἀληθινή. Ἡ βεβίλωση μνήμης Ἁγίων εἶναι προσβολή τοῦ αγώνα τους και ἐμπάθεια ἀπό ἄλλους πού δέν κατάφεραν ὅ,τι ἐκείνοι. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ὁ κομπλεξισμός ὑπερπερισσεύει στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο διαχρονικά. Ἄν δέν διασαφηνίσουμε ἐγκαίρως τόν ἄνευ ὄρων και ὀρίων σεβασμό και ἀποδοχή τῶν ὄσων ἡ Ἐκκλησία ἱεροσυνοδικῶς ἀποφασίζει γιά τό θέμα αὐτό, ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος νά ἀδικήσουμε πρόσωπα, νά ἀγνοήσουμε διαδικασίες, νά κρημνίσουμε συνειδήσεις. Μή γένοιτο!

Ἡ ἀναγνώριση Ἁγίων ὁμως δέν μπορεῖ νά εἶναι ὑποκινούμενη ἢ ἀπόρροια ὑπερβάλλουσας συμπάθειας σ' ἓνα πρόσωπο, ὄντως ἐνάρετο. Πρέπει νά ἀποτελεῖ ὄρμη ἀπάντηση σέ ἀβίαστο συλλογικό αἴτημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Ὅταν μάλιστα ἐκδηλώνεται ἄρνηση ἀναγνώρισης μιά και δύο και τρεῖς φορές, ἄν τό αἴτημα αὐτό μειωθεῖ σέ ἐπιμονή, αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἦταν σοβαρό και φερέγγυο. Ἄν ὁμως ἀύξηθεῖ, θά ἀντικατοπτρίζει ὄντως τό λαϊκό αἶσθημα ἐναντι τῆς διαφανόμενης «ἀδικίας» τῆς μή ἀποδοχῆς του. Μόνο μέ ἀπτά ἐπιχειρήματα ἀγιότητας (ἐνάρετη βιοτή, μαρτύριο, συγγραφικό ἔργο, διδαχή, θαύματα, προορατικό χάρισμα, μυροβλύζοντα λείψανα κ.ἄ.) μπορούμε νά προχωρᾶμε, και ὄχι μέ συνασθηματικό βιασμό. Χρειαζόνται ἀποδείξεις σοβαρές και ἄνεση χρόνου.

Υπάρχουν πολλές ἐνδείξεις πῶς ὀρισμένες ἀγιοκατατάξεις δέν τίς διαχειριστικάμε μέ πνευματική σοβαρότητα. Ὡς ἄμεση δικαιολογία βρίσκεται ἐκείνη ὅτι συνυπήρξαμε, εἴμαστε σύγχρονοί τους και ἔχουμε πρόσφατες και ἰδιαίτερες ἀναμνήσεις συναναστροφῆς. Τρέχουν οἱ πάντες μετά τήν ἐπίσημη ἀγιοποίηση προσώπων νά προσκυνήσουν τά λείψανά τους ἢ τά ἀντικείμενά τους.

Δίνουν τήν ἐντύπωση ὅτι αἰωρεῖται μιά ἀμφισβήτηση καί μέ τίς ἐνέργειές τους προσπαθοῦν νά πείσουν ἑαυτούς καί ἀλλήλους περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἀποφάσεων, πού εἶναι κατὰ πάντα καί διὰ πάντα σεβαστές.

Παρόμοιος εἶναι ὁ προβληματισμός γιά τήν ἔκδοση βιβλίων ὡς γραπτῶν μαρτυριῶν γιά νεοφανέντας Ἁγίους. Τόσοι τόμοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς βιβλιογραφίας δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν μέ τήν ποσότητα τῶν βιβλίων πού ἔχουν κυκλοφορήσει γιά τούς Ἁγίους πού γίνεται ἐδῶ λόγος. Εἶναι ἀσύγκριτοι γιατί, ἂν ἐνωθοῦν ὅλα ὅσα ἔχουν γραφεῖ ἢ εἰπωθεῖ κατὰ Ἅγιο ὡς κουβέντες καί ἀποφθέγματα, θά πρέπει νά ξεπεραστοῦν ἀκόμα καί τά ἔργα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ δέ λεπτομέρειες κατὰ τήν καταγραφή τῶν λεχθέντων ἀπαιτοῦν μαγνητόφωνο ἢ ἰκανότητες στενογράφου. Ὅλα αὐτά τά κάνουν πνευματικά παιδιά παντός χώρου πού γράφουν καί μιλοῦν, ἄνδρες καί γυναῖκες, γιά τόν γέροντά τους χθές, Ἅγιο σήμερα.

Μιά φορά νά συναντήθηκαν, κάτι ἔχουν νά ποῦν. Σίγουρα ἀπό τά παραπάνω τίποτα δέν θά ἤθελαν οἱ Ἅγιοι λόγῳ ἀληθινῆς ταπεινοφροσύνης, οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἄλλα σκέπτονται καί θέλουν καί γιά διάφορους σκοπούς. Παρεξήγησαν ἀρκετοί τήν εὐλογία πού τούς ἐπιφύλαξε ἡ Θεῖα Πρόνοια νά εἶναι αὐτόπτες μάρτυρες καί αὐτήκοοι διδασκῶν Ἁγίων προσώπων. Ἡ προβολή δέν εἶναι πάντα γιά τούς ἁγίους, ἀλλά γιά τόν ψευτοκομπασμό τους ἢ γιά τόν πορισμό τους, δυστυχῶς.

Δέν ἀγωνίσθηκαν κάποιοι στήν ἀγιότητα γιά νά καλλιεργεῖται σέ ἄλλους ἢ αὐταρέσκεια τῆς ὁποίας γνωριμίας μαζί τους. Παρεξηγήθηκαν οἱ σχέσεις ἢ καί ἔγιναν ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης ἀπ' ἄλλους. Ἡ Ἐκκλησία βέβαια ἀποφάνθηκε ὀρθά καί ὑπεύθυνα, γιά νά ἐνδυναμῶνεται ἡ πίστη μας, καί ὄχι γιά ἰκανοποίηση τῶν κάθε λογῆς συμφερόντων μας.

Θά πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ὁ ἑορτασμός καί ἡ προβολή νεοφανῶν Ἁγίων πρέπει νά γίνεται μέ σεμνότητα, διάκριση, καί ἱεροπρέπεια. Πρέπει νά ἀναζητᾶμε ἐκείνους πού δέν ὑπέκνησαν στόν πειρασμό τῆς ἀλόγιστης προσωπικῆς προβολῆς καί οικονομικῆς ἐκμετάλλευσης. Εἶναι οἱ περιπτώσεις πού ἀποσκοποῦν μόνο στήν ψυχική ὠφέλεια τοῦ τοιμνίου τους καί εἶναι πρὸς τιμὴν τους πού ἀποτελοῦν τίς φωτεινές καί ἀξιωματικές ἐξαιρέσεις.

Δέν ἀμφισβητοῦμε τήν ἀγνή προσπάθεια καί πρωτοβουλία ὅπου ὑπάρχει, ἀλλά καί δέν παραδιδόμαστε βορᾶ στόν ἐγωισμό καί στήν ὑλική κερδοφορία ὅσων καπηλεύονται ἅγια πρόσωπα. Ὁ ὑπερβάλλον ζῆλος δέν εἶναι καί ὁ καλύτερος συνήγορος σέ πνευματικά θέματα, ἀκουμπᾶ πολλές φορές τ' ἄκρα καί γίνεται θέαμα. Ταυτόχρονα διαπιστώνουμε καί ἕναν φετιχισμό ὡς πρὸς τά

πλέον απίθανα αντικείμενα προσωπικής χρήσης τῶν Ἁγίων. Πρέπει νά προβληματισθοῦμε γιά τήν νοσηρή αὐτή κατάσταση, ὑπάρχουν καί ὄρια, τῶν ὁποίων ἡ κατάρριψη ὀδηγεῖ στήν φαιδρότητα.

Ἅλλες οἱ ἐποχές δέν θά πάθουν νά ψάχνουν νά βροῦν τούς Ἁγίους τους καί τό παραδειγμά τους πρὸς ὠφέλεια πνευματική καί μίμηση ἀληθινή. Πρέπει νά προσέξουμε πότε καί πῶς θά πιέξουμε γιά τήν ἀναγνώρισί τους, πῶς θά τοὺς τιμᾶμε καί θά τοὺς προβάλλουμε. Ὑπάρχει καί τό μέτρο. Ἡ ὑπέρβαση γελοιοποιεῖ, ἡ εὐρεση οἰκοδομεῖ.

Ἐπίλογος

Ἐνα νέφος: Κληρικοί καί λαϊκοί, Ὅσοι καί Μάρτυρες, παλαιοί καί νέοι, ἄνδρες καί γυναῖκες. Ἐνας τόπος: σέ βορρᾶ καί σέ νότο, σέ ἀνατολή καί σέ δύση, σέ πολιτείες καί σέ χωριά, σέ ἐρήμους καί σέ βουνά. Ἐνας δρόμος: γιά Ναούς καί γιά Μοναστήρια, γιά εἰκόνες καί συναξάρια, γιά ὕμνους καί ἀκολουθίες, γιά γιορτές καί πανηγύρια. Ἐνας τρόπος: μέ τό αἶμα καί τό δάκρυ, μέ τόν λόγο καί τήν γραφίδα, μέ τό θαῦμα καί τήν χάρη, μέ τά νιάτα καί τό γῆρας. Ἐνας σκοπός: ἐκεῖνοι ὁμολογία, ἐμεῖς ὄνομα· ἐκεῖνοι ἀγῶνα, ἐμεῖς ἐλευθερία· ἐκεῖνοι θάρρος, ἐμεῖς τιμή· ἐκεῖνοι κήρυγμα, ἐμεῖς πίστη. Οἱ Ἅγιοι ἔγιναν γνήσιοι φίλοι τοῦ Χριστοῦ¹¹. Συνομίλησαν μέ τόν χρόνο καί τόν ἔκαναν αἰωνιότητα. Ὡς χριστιανοί λοιπόν ἄς διευρύνουμε τήν ἀναζητήση καί ἄς ξεκινήσουμε τήν συζήτηση...

¹¹ βλ. Ἰωάν. 15, 14.